

2018-03-28

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

fi.remiss@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss från Finansdepartementet angående betänkandet (SOU 2017:102) Skatt på kadmium i vissa produkter och kemiska växtskyddsmedel (Fi2017/04821/S2)

Sammanfattning

- Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, instämmer i utredningens huvudpunkter men har en delvis avvikande uppfattning angående vilka kadmiumkällor som bör beskattas – kapitel 5.
- SLU anser det välkommet att skatten på växtskyddsmedel ses över och att den differentieras baserat på substansernas egenskaper när det gäller risk för att orsaka negativ påverkan på hälsa och miljö.
- En utredning bör göras kring om även prioriterade samt särskilda förorenande ämnen utpekade inom vattenförvaltningsarbetet ska ingå i gruppen med högre skatt.
- Hektardos är bättre att ha som grund för skatten än mängden men för att se hur det slår blir det viktigt att följa upp detta med miljöövervakning och se trender i toxicitetsindex.
- De faktiska effekterna av detta förslag kan ifrågasättas och bör följas upp när det gäller statistik över användning samt faktiska fynd i miljön och framöver eventuellt korrigeras.
- Flera sakfel har upptäckts i underlaget men då SLU inte bedömer att de påverkar analysen eller slutsatserna i denna rapport har vi inte kommenterat alla dessa.

Generella synpunkter

Kapitel 5. Skatt på kadmium i vissa produkter.

I kapitel 5, avsnitt 5.4.2 – 5.5.5, argumenterar utredningen för att en skatt bör begränsas till källor som leder till att jordbruksmarken får ett nytillskott av kadmium som kan komma in och lagras i människokroppen via födan. Kadmium som cirkulerar i systemet bör inte beskattas eftersom det skulle innebära att samma fraktion beskattades upprepade gånger ”trots att kadmiumet i sig inte blir mer hälsofarligt genom cirkulationen”. Resonemanget är emellertid inte övertygande. Ett årligt nytillskott av X kg kadmium till jordbruksmark innebär att förrådet i marken som kan tas upp av grödan, och via grödan av kroppen, ökar. Om en del av detta ökade kadmiumupptag utsöndras av kroppen och återförs till marken (exempelvis via stallgödsel, biogödsel eller avloppsslam) innebär det att markens kadmiumförråd nästa år ökar med X kg (årets nytillskott) *plus* det som återförs av förra årets nytillskott på X kg. En återföring av kadmium till jordbruksmark innebär således inte bara att det cirkulerar harmlöst utan att en del av ett givet nytillskott tillförs människokroppen via födan flera gånger och därmed bidrar till att öka risken för negativa hälsoeffekter mer än vad de ursprungliga X kilona i nytillskott skulle ha gjort.

Det finns därför ingen anledning att undanta kadmiuminnehållet i stallgödsel, biogödsel och avloppsslam från att beskattas förutsatt att transaktionskostnaderna (kostnaderna för att mäta kadmiuminnehållet i stall- och biogödsel samt avloppsslam) inte är så höga att de överstiger kostnaden för de negativa hälsoeffekterna som cirkulationen av kadmiumet ger upphov till. Vad gäller avloppsslam finns det heller ingen anledning att undanta kadmiuminnehåll som inte överstiger det som finns i klosettvattnen från beskattning.

Kap. 6. Skatt på växtskyddsmedelsprodukter

SLU anser det välkommet att skatten på växtskyddsmedel ses över och att den differentieras baserat på substansernas egenskaper när det gäller risk för att orsaka negativ påverkan på hälsa och miljö. Vilka substanser som ska ingå i de olika grupperna kan alltid diskuteras. I underlaget nämns inte vattenförvaltningsarbetet. SLU anser att det vore relevant att utreda om även de substanser som pekats ut där, alltså prioriterade ämnen samt särskilda förorenande ämnen, bör ingå i gruppen med högre skatt. Dessa ämnen har valts ut för att de riskerar att orsaka en försämrad kemisk eller ekologisk status i ytvatten i hela eller delar av Europa eller Sverige. Det finns ett antal av dessa som inte överlappar med kandidatlistan för substitution och som är godkända för användning inom EU/Sverige.

Skatten ska enligt förslaget baseras på hektardos i stället för mängd. Detta gör att lågdospreparat blir dyrare och högdospreparat billigare än tidigare. SLU håller med om att dosen på det hela taget förmodligen hänger ihop med riskerna för hälsa och miljö. Många lågdosmedel har mycket låga riktvärden medan flera av högdosmedlen, t.ex. glyfosat och bentazon har förhållandevis höga riktvärden. Vi skulle dock gärna sett en genomgång av detta som underlag. Det är inte nödvändigtvis så att en substans som behöver användas i hög dos, för att ha sin tilltänkta verkan i fält, är mindre toxisk för någon specifik vattenlevande organism

än ett ämne som används i låg dos. Det beror ju på vilka mekanismer som ligger bakom. Sammanfattningsvis tror vi att hektardos är bättre att ha som grund för skatten än mängden men det blir viktigt att följa upp detta med miljöövervakning och se trender i toxicitetsindex.

Som framförs i underlaget är det inte troligt att det nya skattesystemet kommer ge några större konkreta effekter gällande användningen av växtskyddsmedel och därmed inte heller på hälso- och miljöriskerna. SLU ser detta som ett första steg för att ändra principerna för beskattning. Sen är det viktigt att ändringen följs upp när det gäller statistik över användning samt faktiska fynd i miljön. Det danska systemet med ett pesticidbelastningsindex som styr skattenivån för de olika substanserna låter intressant. Vi inväntar med intresse en utvärdering av systemet. Det vore även intressant att utreda om det skulle vara befogat att generellt höja skatten också, mer i likhet med hur nivån är i t.ex. Danmark.

Specifika synpunkter

Kap. 9 avsnitt 9.9 samt kap. 6 avsnitt 6.3.4.

I underlaget har SLU upptäckt en del sakfel bl.a. första och andra meningen under avsnitt *Förekomst av växtskyddsmedel över gränsvärdet i dricksvatten*, kapitel 9.9. Det står: ”Det förekommer halter av växtskyddsmedel över gränsvärden i råvatten till dricksvatten (se avsnitt 6.3.4).” I avsnitt 6.3.4 står det om halter funna i ytvatten men inte specifikt råvatten. Baserat på de data vi har kunnat komma åt gällande växtskyddsmedelsanalyser i råvatten från ytvatten finns inga fynd över dricksvattengränsvärdet (Jarvis, N., Gönczi, M. och Kreuger, J. 2018. [Identifiering av vattenskyddsområden med låg risk för påverkan av växtskyddsmedel](#). CKB rapport 2018:1. Sveriges lantbruksuniversitet. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2018:14.). Även den andra meningen är missvisande. Det står: ”De ämnen som oftast förekommer i halter över gränsvärdet för enskilda växtskyddsmedel är bentazon, glyfosat och AMPA, som är en nedbrytningsprodukt av glyfosat.” Referens är *Naturvårdsverket (2016). Högfluorerade ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel. Redovisning av ett regeringsuppdrag. En sammantagen bild av förekomsten i miljön. Naturvårdsverkets rapport 6709 s. 117.* Men i den rapporten står det: ”Bentazon, glyfosat och glyfosats nedbrytningsprodukt AMPA var de tre vanligaste ämnena som hittades i ytvatten...”. Det står inget om att de hittades över gränsvärdet för dricksvatten, vilket det inte heller finns några data, vad vi vet, som visar. SLU bedömer inte att detta fel, eller övriga vi hittat, har någon direkt betydelse för analysen och slutsatserna i denna rapport varför vi inte kommenterar övriga men det kan vara bra att veta om underlaget används i något annat sammanhang.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Torleif Härd vid fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap efter föredragning av remisskoordinator Fredrika von Sydow. Innehållet har utarbetats av forskningsledare Sören Högård vid Institutionen för ekonomi samt koordinator Mikaela Gönczi samt forskningsledare Jenny Kreuger vid Kompetenscentrum för kemiska bekämpningsmedel (CKB) vid Institutionen för vatten och miljö.

Dekan Torleif Härd

Remisskoordinator Fredrika von Sydow